

Én folkekirke - to evangelier

6. april 1996 Politiken, sektion 2 (Kultur og Debat)

Af Jens Forman

Det centrale i uenigheden, der rækker helt op til biskopperne, er om der på dommedag skal drages skel mellem menneskene. Kirken ville blive splittet ved en klar afgørelse.

Hvad er 'sand' kristendom? Hvad skal den kristne mene om Gud, Jesus, troen, moralen, Bibelen osv. Herom har der altid været forbitret debat. For engagerede kristne udnævner uundgåeligt deres egen kristendomsfortolkning til at være den eneste kristne sandhed. Nu kan kristendom analyseres på mange måder. Jeg har imidlertid tilladt mig at skære firkantet igennem og har inddelt de kristne i den danske folkekirke i to grupper:

Den ene gruppe kunne man kalde de traditionelle kristne eller - med et hårdtslående udtryk - de *investeringskristne*. I dagens Danmark møder vi dem i Kristelig Folkeparti, Indre Mission, konservativ grundtvigianisme og KFS, og de er enerådende på de private menighedsfakulteter i Århus og København.

Den anden gruppe kunne så kaldes de radikale kristne eller de *provokationskristne*. De findes i Tidehverv, grundtvigianisme, DKG og dominerer klart de officielle teologiske fakulteter.

Disse to kristne grupperinger er stort set uenige om alt. I stikordsform kan nævnes opfattelsen af: a) Bibelen: Er alt, hvad skrevet står, Guds ufejlbarlige ord? Eller er der også meget menneskeværk (løgn)? b) Gud: Er han både retfærdig og kærlig? Eller er han ubegrænset og ubetinget kærlig? c) Jesus: Er hans hovedopgave at sikre gode kristne et hinsidigt, evigt liv? Eller skal han især demonstrere, hvad et sandt liv - før døden - består i? d) Verden: Er den en ventesal og en pilgrimsrejse, som blot skal overstås? Eller er den Guds gode gave, som det er værd at engagere sig i? e) Mennesket: Er Guds barn noget nogle mennesker kan blive? Eller er det noget, alle altid er, men mange desværre ikke har opdaget? f) Frelsesvejen: Er tro på Jesus nødvendig for evig frelse? Eller garanteres frelsen af Jesus, uafhængig af tro eller vantro? g) Tro: Består den af meninger, følelser, handlinger, som et menneske skal præstere? Eller er den en opdagelse af, at Gud under alle omstændigheder lover den evige frelse? h) Moral: Findes der en objektiv kristen moral (herunder de ti Bud)? Eller er kristen moral altid personlig, ud fra

den enkeltes egen tolkning af kærlighedsbuddet?

Det centrale i uenigheden er, om der engang, på dommedag, skal drages skel mellem menneskene: De investeringskristne mener ubetinget ja. De mener, at Gud på hin dag vil skelne mellem tilhængere og modstandere, mellem Guds og Satans børn, mellem retfærdige og fortabte. Guds kærlighed er ganske vist stor, men den er ikke grænseløs eller ubetinget. Gud er også hellig og retfærdig, og derfor kan og vil han kun frelse de mennesker, der i tide - altså før døden - har taget imod hans fremstrakte hånd. Hvad det præcist vil sige at tage imod, er der dog uenighed om. Der findes både strammere og slappere i investgruppen. Minimumskravet er dog dåb og kirkegang. En mellemposition er omvendelse og grebthed af Kristus. Og endelig kræver strammerne - ud over personlig tro - et aktivt, helligt liv. Fælles for alle investeringskristne er imidlertid kravet om noget for noget. Kun de mennesker, der har ydet noget, meget eller lidt, bliver Guds børn. Kun for dem gælder Jesus' kors som gældssanering. Alle andre må den gode Gud med beklagelse afvise på dommens dag. De ansøgte for sent og må nu selv bære de triste konsekvenser af deres ubetalte regninger. I tidligere tider var det evig lidelse i Helvede med gråd og tænders gnidsel. I dag er det vist mere tilintetgørelse og fravær af guddommelig herlighed.

Over for disse investeringskristne står de provokationskristne: De hævder, at der i evigheden, i Guds Rige, ikke er noget skel mellem mennesker. Guds kærlighed er faktisk ubetinget og ubegrænset. Hverken mere eller mindre. Så døden kan da heller ikke standse den. Guds barn er ikke noget, man bliver pga. af tro eller gerninger. Nej, alle mennesker er det på forhånd og forbliver det til evig tid. Desværre - og det er hovedproblemet - er der alt for få mennesker, der opdager denne ufattelige godhed og tør stole så meget på den, at de kan leve et ubekymret og engageret liv på denne dejlige jord. Jesus' kors skulle altså betale alles gæld på dommedag. Tilmed, og ikke mindst, de investeringskristnes - hævder provokatørerne polemisk. For al deres investerede rettroenhed og gode gerninger, hvad er det andet end raffineret egoisme? Altså ødelæggelse af Guds verden, oven i købet i Guds navn, men - heldigt for dem - slår Gud en streg også over deres enorme skyld (gæld). Ikke på grund af deres tro og gerninger, men faktisk på trods af dem.

Hvem har nu ret? Er Gud så grænseløs god, at han frelser alle efter døden? Eller er Gud så hellig, at han kun frelser de troende? Hvad står der i Bibelen? Lad os tage en central tekst, Jesus' lignelse om Det Mistede Får (Lukas 15,1-7): Hvis en af jer har hundrede får og mister et af dem, lader han så ikke de nioghalvfems blive i ødemarken og går ud efter det, han har mistet, indtil han finder det? Og når han har fundet det, lægger han det glad på sine skuldre, og når han kommer hjem, kalder han sine venner og naboer sammen og siger til dem: Glæd jer med mig, for jeg har fundet det får, jeg havde mistet. Jeg

siger jer: Sådan bliver der større glæde i himlen over en synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse.

Nu er kristne tekster altid tolkede tekster. Det betyder reelt, at man indlæser sin egen forhåndsforståelse. Det gælder også i dette tilfælde: Den provokationskristne fremhæver således hyrden (dvs. Gud eller Jesus). Han er jo ikke som en almindelig hyrde, der ville koncentrere sig om hovedflokken og så lade resten gå til. Nej, denne hyrdes omsorg er så stor, at han ikke giver op, før han har fået fat i hvert eneste får. Eller oversat: Gud er så optaget af alle menneskers evige skæbne, at han - før eller senere (evt. efter døden) - får indfanget ethvert menneske. Til himlen er der ingen adgangsbegrænsning.

Anderledes med den investeringskristne. Han vil koncentrere sig om det forsvundne får (det fortabte menneske). Og hans budskab bliver: Mennesket opsøges livet igennem af Jesus og hans kirke (hyrden). Men tilbuddet om frelse skal modtages og fastholdes før døden. Ellers bliver der simpelthen ingen kommende herlighed.

På ganske samme måde vil det gå ved tolkningen af 117 andre NT-tekster. Den provokationskristne præst vil altid spørge: Hvordan er Gud? Og hans svar er: Ubegrænset kærlig, hvilket ikke mindst de supersyndige investkristne har brug for! Derimod spørger den investeringskristne: Hvordan bliver et menneske frelst? Og svaret er: Den gode Gud vil modtage enhver, der før døden er blevet troende (og derefter har søgt at leve et helligt liv). Alle andre går fortabt. Så de provokerende kristendomsforfalskere kan bare vente sig!

Som forsøg kan læseren stille de to spørgsmål til kernetekster i NT, f.eks. Lignelsen om Den Fortabte Søn (Lukas 15,11-32), Vingårdslignelsen (Matthæus 20,1-16) og Lignelsen om Den Gældbundne Tjener (Matthæus 18,23-35).

Og som man spørger, får man svar. Enten det gode investeringsevangelium: Omvend dig i tide, bliv troende, og hold så fast! Eller det gode provokationsevangelium: Opgiv at skabe dig over for Gud, tro på hans ubetingede nåde, og brug så det liv du har fået givet!

De to grupper nøjes - forståeligt nok - ikke med at konstatere, at der skulle findes ligeværdige evangelier i kristendommen. Kristendommen er principielt en intolerant religion, hvor man kun kan blive salig i den rette tro, og hvor afvigere skal bekæmpes og nedkæmpes. De investeringskristne fremhæver således, at de er i overensstemmelse med en lang kristen tradition. Det er korrekt. Lad mig nøjes med at

citere fra artikel 17 og 4 i Den Augsburgske Bekendelse.

Den er fra 1530, udarbejdet af Melanchton, Luthers nærmeste medarbejder, og den er trods sin anseelige alder stadig officielt læregrundlag for folkekirken: 'De (NB: lutheranerne) lærer, at Kristus vil komme til syne ved verdens ende for at dømme, og at han vil opvække alle døde. De fromme og udvalgte vil han give evigt liv og bestandige glæder, men ugudelige mennesker og djævlé vil han fordømme til at pine uden ophør'. 'Ligeledes lærer de, at mennesker retfærdiggøres af nåde for Kristi skyld ved troen, når de tror, at de tages til nåde'. Stærkere kan det næppe udtrykkes, at Gud engang vil drage et afgørende skel igennem menneskeheden. Et skel mellem de retfærdiggjorte, trofaste Kristus-tilhængere, som vil få et vidunderligt liv, og de fortabte, ugudelige mennesker, som vil få det ad h. til. Denne tradition bygger tilmed på NT. Mange NT-tekster er faktisk ubekvemme for provokristne og vanskelige at bortfortolke. Lad mig nævne nogle typiske eksempler: 'Den, der tror på Sønnen, har evigt liv, den, der er ulydig mod Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede bliver over ham' (Joh.3,36). 'Den, der taler bespotteligt imod Helligånden, får i al evighed ingen tilgivelse' (Mark.3,29). 'De der giver sig af med den slags (nemlig utugt, afgudsdyrkelse, drukkenskab o.s.v), skal ikke arve Guds rige' (Gal.5,21). 'Og da (på dommedag) skal han (Jesus) sende sine engle ud og samle sine udvalgte fra de fire verdenshjørner' (Mark. 13,27). Rent faktisk drager NT atter og atter skellet.

På den frelste side står de sande Kristus-tilhængere, som lever et helligt, syndfrit liv, på den fortabte side står dels alle vantro, dels såkaldt kristne, som lever syndigt og ufuldkomment og derfor reelt igen har stillet sig uden for Guds Rige. De provokationskristne lader sig dog ikke slå ud af bibelcitater og kristen tradition. De kan naturligvis også argumentere for deres evangelium. For det første hævder de, at der er meget løgn i NT. Og løgnen identificerer de provokerende med investeringskristne synspunkter, som allerede urkirken skulle have indføjet i Ny Testamente. For det andet er det Jesus og ikke Bibelen, der er centrum i kristendommen. Og Jesus blev aldrig træt af syndere og toldere. Efter opstandelsen tilgav han oven i købet ubekymret sine disciple, selv om de med Peter i spidsen havde svigtet ham på det groveste. For det tredje regnede Jesus og de første kristne med, at dommedags komme kun var et spørgsmål om dage. Derfor er det lidt svært at se, hvordan krav om omvendelse, dåb, tro og moral kunne være et glædeligt budskab for alverdens mennesker. Der ville i hvert fald blive tomt på den himmelske side af skellet.

Endelig - for det fjerde - glemmer de investeringskristne, at deres trosforståelse er af nyere dato. Før 1800 forstod langt de fleste, herunder alle bønder, noget kollektivt ved begrebet 'tro'. Trosbekendelsen: 'Jeg tror på Gud Fader, Gud Søn og Gud Helligånd' betød således blot, at jeg var medlem af et kristent

fællesskab, den danske statskirke, som sørgede for, at forholdet til Gud var i orden, og som også kunne garantere det evige liv. Først med de religiøse vækkelser omkring 1800 fik tro et individuelt indhold. De vakte fandt ved deres bibellæsning (det var i øvrigt noget nyt, at almindelige mennesker begyndte at læse i den hellige bog), at medlemskab af statskirken ikke var tilstrækkeligt. Det var højst et udgangspunkt. Herefter skulle den enkelte sørge for et personligt og privat forhold til Jesus ved at mene, føle og gøre det rigtige. Ellers var et menneske vantro og ville gå fortabt, når regnskabet engang skulle gøres op.

Sagligt set lader det sig ikke afgøre, hvilken kristendomsforståelse der er den rigtige. Og søndag efter søndag lyder der to forskellige evangelier i landets kirker. I én kirke forkynnder præsten Guds grænseløse kærlighed, der medfører, at intet menneske kan gå evigt fortabt. Og i nabokirken forkyndes Guds hellighed, der medfører, at alle vantro mennesker må gå fortabt. Ikke kun prædikenen er imidlertid forskellig hos de to grupper præster. Også opfattelsen af i ritualerne varierer. Lad os tage barnedåben. Den er provopræsten begejstret for. For ham er og forbliver enhver, uafhængig af tro og gerninger, Guds barn. Og netop det lille barn, der ikke har præsteret noget som helst, modtages alligevel hos Gud med åbne arme. Barnedåben sker i øvrigt ikke så meget af hensyn til barnet. Dets status i forhold til Gud ændres jo ikke ved dåben (f.eks. ved at dåben skulle være en forudsætning for et evigt liv). Nej, dåben skal bekræfte over for forældre og menighed, at frelsen alene bygger på Guds nåde og intet andet.

Omvendt er mange investpræster lidt betænkelige ved barnedåben. Medmindre den fortolkes korrekt. Det vil sige som et guddommeligt tilsagn om, at også dette barn kan blive Guds barn. Vel at mærke, hvis dåben følges op af kirkegang og evt. omvendelse, personlig tro og helliggørelse (hvor meget afhænger af, hvor stram eller slap, investpræsten er). Disse krav er som regel kun underforståede. Men i sjældne tilfælde bliver investpræsten provokerende og stiller krav om at forældrene skal indgå en kontrakt om ret kristelig oplæring af børnene (Nøhr-sagen). Aktuelt har vi sagen fra det nørrejyske, hvor en præst vil døbe 'til' og ikke 'i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn'. Altså at dåben kun skal være udgangspunkt for at blive kristen og ikke grundlag for at være kristen.

Efter barnedåben følger konfirmationen, altså bekræftelsen. Men hvem bekræfter hvad?

Et konfirmationshold lærer, at det er Gud, som bekræfter sit dåbstilsagn. Det kan du så stole på og turde leve dit liv efter - eller du kan være ligeglad med det. Men få Gud imod dig kan du ikke. Og ved selve højtideligheden i kirken bruger p-præsten ritual II fra 1909, der alene består i en guddommelig velsignelse (se Den Danske Salmebog).

Samtidig lærer et andet hold, at ved konfirmationen er det mennesket, som bekræfter, om det vil tage dåbens tilbud alvorligt og arbejde videre på at blive personlig kristen. For ellers får det Gud imod sig og vil på dommens dag blive ramt af Guds hellige vrede. Og ved selve højtideligheden bruges det gamle ritual I, hvor hver enkelt konfirmand - før og dermed som betingelse for den guddommelige velsignelse - skal sige ja til hvert led i trosbekendelsen.

Den danske folkekirke, anno 1996, omfatter både investerings- og provokationskristendom. Begge grupper argumenterer godt for sig. Men de kan da umuligt begge være sande på samme tid. Lad os nu antage, at de provokristne har ret i, at Gud er ubetinget og ubegrænset nådig. Bisperne burde da gribe ind og vejlede investpræster som Poul Langagergaard, Kai Kjær-Hansen, Kirsten Nielsen, Flemming Kofod-Svendsen, Nils Rosendal, Bo Giertz. Ganske vist er deres eventuelle fejltagelse ikke fatal. Også de og deres tilhængere får del i det himmelske liv. Men da den evige frelse er ganske gratis og helt sikker, har investeringslivet med alle dets bekymringer for egen og evt. andres frelsessituation været et 'fortabt' liv. Tænk, hvilke livsmuligheder der er spildt i forsøget på - forgæves - at behage Gud.

Langt værre er det imidlertid, hvis de investkristne har ret i deres synspunkt, at Gud er nådig mod de troende. Det vil sige, at provopræster som Sv. Ebbe Jakobsen, Johannes Møllehave, Jan Lindhardt, Ulla Sandbæk, Karen Horsens, Viggo Mortensen, Knud Hansen, Lars Tjalve, Margrete Auken, Jørgen Thorgaard og Poul Saxe har vildledt og forført en hel generation. Så er helvede jo mildest talt løs. Og det burde de ansvarlige, bisperne, da hurtigt sætte en stopper for. De er trods alt tilsynsførende i folkekirken. Men det sker ikke. Bisperne er selv uenige, og kirken ville blive splittet ved en klar afgørelse. Så vi fortsætter med en folkekirke, der har to uforenelige evangelier. Her bliver enhver salig i sin tro eller vantro. Det er tolerant og meget dansk. Og i en efterkristen kultur er det til alt held kun et akademisk problem.